

TORQVATI TASSI

SOLYMEIDOS,

LIBER PRIMVS LATI-
NIS NVMERIS EX-
PRESSVS

(::)

A S C I P I O G E N T I L I.

L O N D I N I
Excudebat Iohannes VVolfius.

1 5 8 4.

TORONTO

1881

THE

STANDARD

OF

(5)

A

1881

1881

THE

STANDARD

1881

DIVÆ
ELIZABETHÆ
ANGLIÆ FRANCIÆ
HIBERNIAEQ. REGINAE
PIÆ, FELICI, INCLITÆ, SEMPER
AVGVSTÆ

Scipius Gentilis.

SI tantum æthereo regi munuscula parua
Pastorum, lauri baccas, ederaeque corymbos,
Et rude siluestri dispersum carmen auena
Credimus horrenti nemorum placuisse sub antro:
Quantum myrrha, aurum, & thuris data dona Sabæi
Æthiopum manibus regum, dulcisque deorum
Ille sonus puero per sudum arrisit ouantum,
Tu quoque fiderei in terris o maxima regis
Effigies, sacrumque iubar ne lecta tuorum
Dona inter Procerum, & festæ modulamina lucis,
Ornatum Latio carmen mihi despice cultu:
Carmen, quod vatum princeps, quicumque per vrbes
Ausonias patriis vnquam cecinere Camœnis
TASSVS Apollineo diuinus pectore fudit.
Tempore non alio munus, neque Principe egebat
O sola antiquæ splendor virtutis **ELISA**
Seu tu septa fide, Gofredique æmula virgo
Templa prophanatis iubeas lustrarier aris,
Infanisque minas Tamesim contemnere Tybris.

Seu tu Iustitiæ ac placidæ pietatis habenis
Ingentes populos flectas: magnumque Senatum
Ore graui, & folio teneas subnixa potenti.
Seu iuuat Aonios Musarum inuifere fontes,
Et latices haurire sacros: siue vna Dianæ
Sis comes, auratamque humero suspensa pharetram
Venatu siluas & patria regna fatiges.
Quo me, quo rapitis Mulsæ? salue inclyta regum
Progenies, salue magnum decus addita terris:
Et mea parua legas hilari munuscula vultu.

TORQVATI TASSI

SOLYMEIDOS,

LIBER PRIMVS.

ARma ducemque cano, Solymæ qui primus in oris
Æterni tumultum regis, monimenta que fecit
Liberæ: multum ille & dextra molitus, & arte:
Multæ quoque & magni passus sub pondere facti.
Obstitit hîc horrens frustra Cocytus, & omnis
Mixta Asiæ Libyæque manus: namque optimus illi
Fauit, & incerta socios regione vagantes
Sancta suos hominum genitor sub signa cœgit.
O tu, quæ falsis non vnquam Heliconis in antris
Aurea labenti circumdas tempora lauro;
Sed coelo in magno choreis immixta beatis
Siderea frontem fulges innexa coronâ
Æternum: tu Musa meæ nunc influe menti,
Tu liquidam indulge vocem, tuque optima virgo
Da mihi, da veniam facilis, si vera nitenti
Ornatu intexam fingens, alijsque pererrans
Delitijs quam Diua tuis mea carmina spargam.
Nosti homines illuc illabi sensibus imis,
Blandus ubi plures fundat per dicta lepores
Parnassus, mollique inspersum carmine verum
Allexisse sui fugiens se vulgus amore.
Vt, dare cum puero latices conantur amaros
Absynthi, flauo contingunt pocula circum
Oras melle prius. tætrum bibit ille liquorem
Interea, & tali deceptus fraude valescit.
Tuque adeo præstans animis ALPHONSE, furentis
Qui me Fortunæ dilatum subtrahis orbi:
Qui placidos aperis portus mihi, dum vagus alto
Errarem, & scopulos inter iactarer, & vndas

B

Pene

TORQUATI TASSI

Pene haustus. tibi quas voto cen supplice quondam
 Sacraui, læto chartas en accipe vultu.
 Forsan tempus erit, cum de te grandia gesta,
 Quæ nunc attigerim tantum, maioribus ausim
 Auspicijs veri præfaga condere lingua.
 Atque equidem merito fiet (si tempore gentem
 Villo hominum regis florentem pace videri
 Contingat, ratibusque & equis adnixa superbis
 Immiti studeat prædam diuellere Thraci
 Iniustam, ingentem) vt terræ tibi sceptra, vel alti
 Si velis, imperium cedat maris. ergo age nostris
 Carminibus vacuas præbe nunc æmulus aures
 Gofredi, & sanctis nunc primum accingere bellis.
 Iam sextum referens annum se Mundus agebat,
 Hesperius postquam summis conatibus instans
 Appulit Eois per pontum exercitus oris.
 Iamque manu Nicæam Asiæ, centumque potentem
 Antiochi, furtum belli, cum turribus urbem
 Ceperat, innumeroque dehinc a milite tutam
 Reddiderat Persarum, acie: victamque tenebat
 Antadarum. Inde noui spectabat tempora veris.
 Pene aderat ver, & pluuiosa frigora brumæ
 Desierant armis ingrâtam afferre quietem:
 Cum pater æternus solio, quod parte refulget
 Lucidiore poli, & quantum super intima Ditis
 Atria siderei surgunt templa aurea coeli:
 Tantum illud celsis extat sublimius astris:
 Omnia prona simul vidit, quæ maximus orbis
 Continet, & Syriæ defixit lumina terris.
 Atque hic Europæ procures adspexit, & illo
 Quo curas hominum visu speculatur opacas,
 Gofredum intuitus sancta de sede Tirannos
 Dejocere, & Solymæ regno telluris auentem:
 Immotaque fide, ac diuino numine plenum

Nil

SOLYMEIDOS LIB. I.

Nil mortale suo versare in pectore sensit:
 Non sceptris, non illum opibus, nec honore moueri.
 Contra autem humanis intentum fastibus esse
 Baldonium videt, ac populis inhiare subactis.
 Inuisasque sibi Tancreden luminis auras
 Ducere. sic vani stimulis agitur amoris.
 At Calabrūm qui vrbes, & Iapygis arua regebat
 Boemundus, dicta Antiochi de nomine gentis
 Alta nouo cernit moliri exordia regno.
 Hic leges, sanctisque bonas cum moribus artes
 Instituit, veri cultus hic Numinis optat
 Inferere, hac hæret cura defixus in vna.
 Cernit & ingentis bello feruere Rinalti
 Ingenium, segnemque animos odisse quietem.
 Non illum imperio, non illum ducier auro,
 Sed laudum ardenti vastaue cupidine ferri
 Conspicit, & Guelfi totum dicentis ab ore
 Pendere, ac veterum legere hinc exempla parentum,
 Verum vbi iam cunctos hominum Rex ætheris alti
 Peruidit cæca mersos caligine sensus:
 Tunc vnum aligeri splendenti ex agminis ora
 Ad sese vocat, in primis qui pluribus ibat
 Alter: quique animas inter meliora sequentes
 Nuntius atque Deum, coeli decreta sub auras
 Fert gratus, coeloque refert mortalia vota,
 Vota, precesque pias, & puri pectoris ignem.
 Huic Deus. o animi interpres fidissime nostri
 Vade age, Gofredo Syrijs mea maxima regnis
 Iussa fer, & dictis cunctantem mollibus imple.
 Nam quæ tanta mora est? quid tempus bella sub istud
 Arcibus auxilium Solymis latura residunt?
 Cogat concilio procures, tantoque sedentes
 Excitet instigans operi, quo summus in astris
 Ecce meis ductor legitur mihi: mox quoque terris

TORQUATI TASSI

Ingenti clamore virum, plausuque legetur.
 Dixerat. ille Dei imperio parere parabat.
 Et prius inuisam multo nunc aere formam
 Vestit agens circum, atque oculis mortalibus aptam
 Reddit: & humanos artus, humanaque fingens
 Lumina purpureo diuū simul afflat honore.
 Ac medius iuuenis puerique locatus in æuo
 Exornat flauos radianti vertice crines.
 Tum demum longas humeris fulgentibus alas
 Induit, immensum celeres, quas candida texit
 Pluma: sed extremas ambit color aureus oras.
 Quæ sublimem illum, nubes dum tranat & euros,
 Tellurem super & pelagi vada cærule portant.
 Atque ita compositus, terræque allapsus in orbem
 Cernit odorata Libani iuga consita cedro.
 Hic paribus nitens cælestis nuntius alis
 Constitit: hinc toto se corpore in æquora præcepit
 Misit agri Syrii. roseo iam gurgite Phoebus
 Surgebat, medium liquidis caput abditus vndis:
 Iamque Deo matutinus fundebat amicas
 Gofredus de more preces, cum flammeus olli
 Ales ab eo veniens apparuit ortu,
 Tempore par soli, sed solis lumine maior.
 Tunc ait. en sacro Gofrede en vtile bello
 Tempus adest. quæ vos miseram mora tanta Sionem
 Ire vetat? Solymoque hostem depellere templo?
 Concilio tu coge duces, sanctique laboris
 Languentes ad finem animos tuus incitet ardor.
 Te Deus ipse ducem ductorum lægit: & illi
 Ad tua se proni submittent sceptræ volentes.
 Hæc tibi ferre Deū genitor me iussit olympos,
 Arcanamque suo mentem tibi nomine pando.
 O quas nunc primum deuicto ex hoste coronas
 Te sperare decet! quantas te voluere curas

Com-

S O L Y M E I D O S L I B. I.

Commisſe ſub mole manus. dein talia fatus
Ad ſuperos, atque alta volans euanuit aſtra.
Reſtitit attonitus dictis, offuſaque tantis
Lumina deiecit radijs Goſfredus, & hæſit.
Verum vbi mens valido primum releuata ſtupore eſt
Atque agit at ſecum ipſa. Quis? & quo numine mundi
Actus ad ima fuit? quæ verba ſibi auribus hauſta?
Si prius optabat, nunc vero flagrat amore
Finem imponendi bello, quo lectus in omnes
Ductor erit, cogente Deo: non culmine tanto
Elaſus quoniam tumeat popularibus auris:
Sed quia, ceu flamma melius candente vigere
Mixta ſauilla ſolet, ſua ſic domini magis ardet
Iuncta voluntati, penitusque adfixa voluntas.
Heroes ergo ſocios inuitat, vt illo
Diſperſi non longe loco ſtationis in vnum
Conueniant. addit pueros, additque tabellas
Aſſiduo, monitiſque preces immiſcet honeſtis:
Et quicquid generis memores ad ſe allicit alti,
Impellitque viros, virtutiſque excitat ignes
Sopitæ, nunc ingenio primum ille videtur
Inueniſſe ſuo: & verbis adeo ornat, vt idem
Vimque voluptatemque animis inſtillet eundi.
Conueniẽre duces, quos cætera turba ſequuta eſt:
Et ſolus Calabræ princeps hîc defuit oræ.
Pars extra muros, campoque tetendit aperto:
Antadarus partem tectis, gremioque recepit.
Militiæ vero procures (o magne Senatus)
Solenni coiẽre die. quos maximus inter
Aſpectu his inſit Goſfredus, & ore ſonoro.
Ductores ſuperûm regis, quos ille legendo
Antiquas voluit Fidei ſarcire ruinas,
Armaque ſecuros inter, terræque mariſque
Deduxit, rexitque dolos pater: vnde tot illi

TORQUATI TASSI

Tam paruo spatio bellantes egimus oras
 Sub iuga, cumque suo late radiantia signa
 Nomine per domitas tulimus victricia gentes:
 Non equidem (nisi mens adeo me credula fallit)
 Et dulces natos, & patria liquimus arua:
 Nec pelagi infidi vitam commisimus undis
 Aggressi distans per saeva pericula bellum
 Ut breui inane sono vulgi veheremur in ora,
 Barbaricaeque sinu terrae potiremur & auro:
 Præmia nam tantis angusta laboribus essent
 Proposita, & frustra fusus de corpore sanguis.
 Verum animis finis nostris hic ultimus hæsit
 Quem peterent, clarae muros arcemque Sionis
 Expugnare, iugum que piæ cervicibus vrbis
 Deicere, ac pedibus duros exsoluere nexus:
 Inque Palestinis regnum componere terris,
 Securas habeat Pietas vbi candida sedes.
 Neu quisquam impediat, quo non vestigia summi
 Regis, & ingentem tumulum pius hospes adoret,
 Votaque de niueo suspendat marmore templi.
 Ergo quodcunque hûc gestum fuit vsque, periclo
 Magnum est, cura etiam maius: sed laudis honore
 Paruum, sine nihil, si alio sese impete vertant
 Nostra loco, aut alijs sedeant regionibus arma.
 Nam quid profuerit totam sub signa coactam
 Europam? Atque Asiæ flammam sparsisse per vrbes?
 Si non regnorum moles constructa, sed ingens
 Excidium tantos bellorum exceperit æstus.
 Non struit ille autem, humana sub mole locare
 Qui velit imperium, paucos vbi patrius ipsi
 Conciliat locus, aut alia de parte fideles
 Religio, innumeris circum vallata prophanis:
 Atque vbi spes omnis Graiûm præcisa virorum est,
 Et procul Hesperius terrarum dissit orbis

Haud

SOLYMEIDOS LIB. I.

Haud vllam promittit opem. trahit ille ruinam
 Verius, vnde caput stagnis demersus Auernis
 Infoelix habeat, quod struxerit ipse, sepulchrum.
 Abdarides, Perseæ, magnarum Vrbs inclyta rerum
 Nomine, quam rapidus Syria discludit Orontes:
 Non opus id nostrum, sed coeli dona fuere,
 Sed triplex est parta modis victoria miris.
 Hæc si, quam clemens horum dator, atque Deum rex,
 Instituit, deflexa alium vertamus ad vsum:
 Ne repetat, vereor, neu nostri hæc didita claro
 Terris fama sono, cunctis nunc fabula fiat
 Gentibus, & populis quondam ridenda futuris.
 Ne vero, ne quisquam vsu dispergere tali
 Munera tanta velit: sed qui alta exordia sumpsit,
 Huic filo deducta pari cum fine sequatur
 Tela suo. hic magnis operum respondeat orsis.
 Nunc cum tuta via est, nullisque obsep̃ta locorum
 Obicibus, nunc cum tempestas euocat anni,
 Quid stamus? quid non Solymæa ad moenia cursu
 Tendimus? vna manet nostris hæc meta triumphis.
 O socij, o procures ego vos hîc testor (at ipsas
 Has voces ventura virum, & præsentia noscent
 Sæcula, nunc magni noscunt etiam agmina coeli)
 Aduenit tempus coeptis ingentibus aptum.
 Effluet hoc celeri lapsus pede, si mora nostrum
 Vlla retardet iter: vertet certissima rerum
 Se facies, vertent animi. mihi præscia porro
 Mens ait: in Solymos lentis si passibus itis,
 Mittet Idumæo Pharius socia arma Tyranno.
 Dixit: & arrectæ fremuerunt numine mentes.
 At Petrus solis agitare in montibus æuam
 Assuetus, princepsque huius conaminis author,
 Tunc inter procures priuata in sede locatus
 Surgit, quodque modo suasit Gofredus, & ipse

TORQUATI TASSI

Consulo, ait: veram quando nec vocis egentem
 Rem nostræ, & nota vobis ratione probauit.
 Hoc ego nunc dictis vnum super omnibus addo.
 Si recte mecum relego, quæ mutua vobis
 Iurgia certatim ferme iactata fuere,
 Si varios animi sensus, si languida belli
 Officia, & medijs opera interrupta sub armis:
 Ex alio mihi fonte omnis litisque moræque
 Causa fluit. nempe ex illa, quæ sparsa potestas
 Nutibus in multos paribus librata recumbit.
 Vnus vbi Imperij molem, fascesque seueros
 Non tenet, vt poenas meritis & præmia reddat,
 Muneraque vt iustis & honores partibus æquet:
 Forma gubernandi multis ibi fluctibus errat.
 Vos quæso, e membris vnum componite amicis
 Corpus, & his vnum præsit caput omnibus alte
 Prospiciens. vni vires, vni aurea sceptræ
 Cedite, & ille gerat regis vultumque vicesque.
 Desierat senior. Iam quæ tu pectora! iam quos
 Tu sensus o sancta Dei non influis Aura!
 Tu mutis olim degenti rupibus afflas
 Dicta seni, quibus Heroum corda imprimis: & tu
 Affectus animis omnes, quos cæca libido
 Regnandi, vel libertas, vel gloria seuit,
 Eruis, inspergisque tuos. hinc vertice celso
 Illustres primi Gofredum Guelfus, & vno
 Vilelmus simul ore ducem, patremque salutant.
 Adsensere alij. Partes nunc illius esse
 Debent, concilio res cernere: iusta iubere:
 Et bellum quocunque die, cui sederit hosti,
 Inferre, & placitas victis imponere leges.
 Quique pares illi fuerant, nunc insibus aures,
 Nunc faciles oculos mandantis nutibus aptent.
 Iamque volans se fama virum diffundit in ora.

Gofredus

SOLYMEIDOS LIB. I.

Gofredus teētis subito progressus ab altis,
 Militibus spectandus adest, dignusque videtur
 Hoc quo Ductores statuerunt culmine rerum.
 Ipse salutantum voces, plaususque fauentum
 Compositus placido vultu legit, atque vbi pronis
 Parendi, & chari signis respondit amoris:
 Imperat vt campo circum lustranda propinquo
 Aurora veniente acies sese efferat omnis.
 Iam liquidum sine more diem, sine more serenum
 Eoo rediens Titan eduxerat orbe:
 Cum castris miles sub signis prodijt omnis
 Et Phoebi radijs & luce cornescens abena.
 Quippe pio ornatus ductori quisque videri
 Summa est nixus ope. Ille ampli stans aggere prati
 Hos in equis, atque hos pedibus cernebat euntes.
 Nunc age Mens annos, tacitique obliuia Lethes
 Exosa, ac rerum custos, rerum ordinis ant hor:
 Illa mihi ratio valeat, qua corporis eius
 Dicam acies, dicamque duces, & carmine nostro
 Splendeat illorum nigris fama eruta seclis:
 Et gaza quodcunque tuā de diuite deniam
 Omnis inextinctum voluendo sentiat ætas.
 Imprimis aciem Galli explicuere solebat
 Horum Hugon regis frater dux esse virorum,
 Insula bis geminos inter quos protulit annes
 (Pulchra ingens regio.) Sed postquam luminis oras
 Deferuit moriens Hugon, consueta petiuit
 Signa, ac cæruleo florentia lilia campo
 Aurea Clotareo pubes inuicta magistro:
 Clotareo, cui non animus, sed regia defunt
 Nomina: si qua duci defunt. illa effera dextas
 Mille agit, & solido grauitè sonat horrida ferro.
 Quam post insequitur numero non impar, & arte
 Bellandi grauib;que armis, atque indole celsa

D

Andis.

TORQUATI TASSI

Indiscretus eques, patria quem natus eadem
 Rupertus fluuio princeps deduxit ab Orna.
 Hinc sua pastores populorum insignia soluunt
 Bina duo: quorum hic Vilelmus fertur, at ille
 Nomine Ademarus. coeli tractabat vterque
 Sancta ministeria, & Diuū curabat honores
 Pacis amans. nunc bella ferus, nunc aspera bella
 Exercet, longosque premit sub casside crines.
 Primus Arausiæ muris & finibus vrbis
 Ter quinas rapuit turmas: nec segnius alter
 Irriguis Isaræ campis, ac monte Cemenō
 Equales numero iuuenes collegit, & armis.
 Excipit hos duplici Baldonius agmine, cuius
 Pars Gessoriaco, & Morinū naualibus vdis
 Acta fuit: partem frater concessit: vbi omnes
 Rerum vnus, procerumque datas molitur habenas.
 Consilijs bonus inde author, dextraque potenti
 Carnutum vehitur princeps. hic quattuor, ille
 In sacra sex geminas centeno milite classes
 Bella ciet. Guelfus campo se proximus infert
 Ingentem meritis fortunam ingentibus æquans.
 Hic certo proprium per auos longoque Latinos
 Ordine, & Actiacos actum genus omne parentes
 Commemorat: sed Guelfonum stirpi insitus altæ
 Hinc nomen sceptrumque capit: superamque regebat
 Pannoniam, Rhenique amnem prope quicquid & Istrum
 Alpicolæ Rheti, aut veteres coluere Sueui.
 Verum his imperij materni finibus amplas
 Adiecit virtute plagas, gentemque trahebat
 Hinc modo, quæ mortem contra, quo iusserit illa,
 Ire iocum, ludumque putat: & querna domorum
 Temperat indignam sub tecta tepentia brumam
 Lata coronato celebrans conuiuia Baccho.
 Quinque olim fuerat, patrijs cum cederet aruis,

Mille

SOLYMEIDOS LIB. I.

Mille virum, vix ecce diu nunc explicat agmen
 Reliquias Arabum. pulchro quas ordine pubes
 Pone premit, pubes auro per lactea colla
 Fulgentes demissa comas, quæ Theutonas inter
 Et Celtas, atque æquor agit: quæ Rhenus apertos
 Mosaque perfundunt stagnanti flumine campos:
 Et quas vicine misere in prælia turmas
 Insula, Oceani vastas ubi molibus iras
 Indigenæ, & rabidos arcent munimine fluctus.
 Oceani, quod non merces ac robora silvæ
 Texta modo, sed tota etiam regna haurit & vrbes.
 Mille in equis lucent numero. regit alter in vnum
 Commissos utrosque globum Rupertus: at illo
 Maior adest gnathum regis de stirpe minorem
 Vilelmum campis acies comitata Britannis.
 Illa quidem sumptis Euros non tarda sagittis,
 Vincere, & Arctoæ propiores continet Vrsæ,
 Vltima quos rerum, totoque ex orbe dirempta
 Hirsutos altis demisit Hibernia syluis.
 Tancredesequitur. tantis in millibus alter
 Non fuit (excepta pueri virtute Rinalti)
 Aut ictu melior, pulchroque decentior ore:
 Aut curis vulgi, & formidine celsior atra.
 Si qua tamen splendori operum levis vmbra suorum
 Officit obtexens culpæ: solius Amoris
 Hæc fraus, error hic est, medijs qui natus in armis
 Aspectuque breui, curis feruentibus ales
 Pascitur, & lacrimis vires acquirit amantis.
 Fama est, qua densæ Persarum luce phalanges
 Hesperia cecidere manu, fugientia postquam
 Agmina Tancredese nimio defessus in æstu
 Dimisit victor, labris ardentibus vndam
 Optasse, & gelidum lateri nemus: isseque quo se
 Allicit æstiuus mulcens fons vitreus auris

TORQUATI TASSI

Humida saxa super mollique virentia musco.
 Olli improuiso niueis hinc paruit armis
 Tota micans præter frontem Maumettia virgo.
 Venerat hinc, vt fronde æstum lymphæque leuaret,
 Ipsa quoque. Hanc victor vidit, faciemque nitentem
 Admirans stetit, & placitis simul ignibus arsit.
 (Rem miram) vix natus Amor nunc ære rigenti
 Accinctus, curru volitat nunc magnus ouanti.
 Illa caput nudum galea contexit, & illa
 Ni multi adfluerent alij, cum principe sæua
 Ausonio, fidens animi, congressa fuisset.
 Ergo abiit, victoque procul Tancrede profugit,
 Solis quæ profuga est fatis. sed enim illa decoræ
 Virginis & bellum vultu spirantis imago
 Talis ductoris Latij seruata sub ægro
 Corde est, ipsa illum qualis modo viua reliquit.
 Hæret amans: motusque animo, muscosaque fontis
 Saxa, quibus vidit, semper languente recurrunt:
 Continuus fomes, flammisque recentibus esca.
 Et vero, si quisquam acies attenderit, eius
 In vultu legat, Hic vano miser æstuat igni.
 Sic alto de corde trahens suspiria, humique
 Deiectus moestos oculos vestigia spargit.
 Bissenæ numero turmæ, quas ductor in hostem
 Ille regit, Capuæ liquerunt æquora leta
 Naturæ gaudentis opus, collesque feraces
 Quos mare Tyrrhenum ridentibus aspicit vndis.
 Hos super adueniunt succincta in veste Pelasgi
 Biscentum, & ferri ferme cernuntur inanes:
 Sed laterum ex vno falcatus prominet ensis,
 Arcusque Lyciæque sonant post terga pharetræ.
 Corporibus vero tenues, parcosque ciborum
 Inuictosque malo, & celeri vestigia cursu
 Flammea vix summo solitos in puluere campi

Ponere

SOLYMEIDOS LIB. I.

Ponere equos flectunt, alternaque praelia miscent
 Et volucris dispersa fuga: dum frontibus hostes
 Inuadunt, versisque retro referuntur habenis.
 Hanc aciem Tatinus agit, qui solus Achivum
 Ausonios bello conatus inuit & armis.
 O pudor, o facinus. Non tu foedissima Graium
 Illa tuis gens bella oris vicina tulisti?
 Et tamen ut pleno spectatrix lenta theatro
 Sedisti nullo tantos discrimine vestro
 Opperiens rerum euentus. ergo aspera si te
 Seruitij nunc vincla premunt, desiste querelis:
 Fas ea, non duri iniecit violentia fati.
 Vltimus insequitur Danaos, atque agmina cogit
 Laude, & militie primus virtutibus ordo.
 Continet hic Asia terrorem, & fulgura Martis
 Inuictos Heroas, amor quos altus honoris
 Solus in arma tulit. fileat Minoidas Argo
 Per fluctus, fileas terras Arcture vagantes:
 Quorum magna volant per inanes somnia chartas.
 Nulla etenim tantis equanda Heroibus vnquam
 Exempla, aut ingens habuit monimenta vetustas.
 Hi tamen vna omnes magni Dudonis aguntur
 Auspicijs, ductuque pio, cui Consua paret
 Vrbs Thurina solo: hunc etenim, cum proprius ipsis
 Mars daret, & durum sanguis discrimen auitus,
 Vnanimes dixere ducem, qui plurima bello
 Fecit, & innumeras vidit cum moribus vrbes.
 Maturusque æui, cana vir tempora præfert
 Sparsa coma, & viridi vultum virtute vigentem:
 Atque impressa velut laudum vestigia crebri
 Vulneris aduerso monstrat sub pectore signa.
 Hinc venit Eustathius, clarum sua lumina mundo
 Quem faciunt, fraterque pius Tullingius heros
 Præcipue. vehitur Suionum de sanguine cretus

E

Hemonio

TORQUATI TASSI

Hæmonio Gernandus equo, proauitaque iactat
 Sceptraque, regnorumque apices, partasque coronas.
 Nec minus egregios inter iaculoue, vel hasta
 Rogerium, & seuum patrijs Engerlanon armis
 Fama reponit anus: sed duro robore claros
 Guascona, Gentoniumque canit, geminosque Gherardos.
 Laudis & Vbaldus summæ est, pulcherque Britannus
 Ardouicum magni Rosmundus principis hæres.
 Nec mihi Tyrrhenus fundo mergatur auaro
 Fluminis in rapidas vertentis nomina prædas
 Obizus. non Insubres, tria fulmina, fratres
 Sfortiaque, & Palamedes, atque inuictus Achilles
 Condantur mundo, tuque o fortissime scuti
 Raptor Otho, quod septenis ligat orbibus ingens
 Sanguineumque vomens infantem faucibus anguis.
 Non Vascum, non ipsum etiam post terga Rodulphum,
 Nec Vidos ausis linguam præstantibus ambos
 Tunc celebres. non Ebrardum, fortemque Genirum
 Præteream ingrata sub nigra silentia noctis.
 Quo me tot fessum numeris Odoarde legendo
 Abripis? & pactos celebrans Gildippe Hymeneos?
 O etiam bello socij, vos nulla reuellet
 Hora, licet lethi. Quid non hauritur Amoris
 In spatijs? illa hinc bellatrix extitit audens.
 It semper charo lateri comes, aptaque eodem
 Deuoluit fati filo se vita duorum.
 Nec vero, quæ plaga vni modo vulneris obsit,
 Accidere vlla potest. geminus dolor omnis amantum est.
 Sæpe etiam telum alterius sub corpus adactum
 Si steterit, languore alter fluit, illaque riuos
 Sanguinis, hic mæstas animam dispergit in auras.
 Ipsum autem cunctas (æuo florente) Rinaltum
 Supra acies, supra ire duces virtute videres.
 Suaue ferox alte regalem tollere frontem

Con-

SOLYMEIDOS LIB. I.

Conspicitur: namque omnis eum coniecit in vnum
 Intentos facies oculos. Ille arduus æui
 Tempora, spesque virum factis præcurrit, & amplos
 Emisit verno florum sub tempore fructus.
 Hunc si fulmineis vestitum videris armis,
 Mars tibi credatur, rosei sin lumina vultus
 Ostendat, pulchrum facie mentitur Amorem.
 Hunc Athesis propter viridantes gramine ripas
 Bertoldo Sofia viro, formosa potenti
 Sustulit, atque infans nutricis ab ubere raptus
 Vix bene dum fuerat: voluit sibi dia Matilde,
 Eduxitque colens, & dignas regibus artes
 Edocuit, nec eum lateri diueller vsquam
 Passa suo puerum est: donec Orientis ab oris
 Exciuit teneram belli tuba Martia mentem.
 Tempore namque illo (nec adhuc sibi terna redibant
 Annorum lustra) hospitij aufugit amatis
 Solus, & Aegeos fluctus, infidaque circum
 Littora peruasit Graiûm, cæcisque viarum
 Percurrit loca septa dolis: dum sancta veniret
 Castra super, procul Hesperijs distantia terris.
 Insignis fuga, quamque aliquis dignissima facto
 Exprimat illius magna de stirpe nepotum.
 Tertia nunc puero bellanti voluitur æstas:
 Ac vix matura mentum lanugine spargi
 Incipit, & molli malæ pubescere veste.
 Postquam omnes equitum campo excessere catervæ:
 Inde pedes lustrandus adest. Præit altus anito
 Laudatam moderans Raimundus Marte Tolosam,
 Santonicum ille inter pelagus, celeremque Garumnam
 Celtiberumque arces, & nubiferam Pyrenen
 Mille quater peditum legit vi vestis & æris
 Instructa, & gelidis corpus durata pruinis
 Agmina non vlli procerum virtute secundus:

TORQUATI TASSI

Seu manibus seu mente valens. Hunc proximus vrget
 Stephanos, & bis ter lectas in praelia ducit
 Mille manus, quâ Turonas effusus in agros
 Piscoso fluit amne Liger. non illa laborum
 Est patiens, non robustis gens dura lacertis:
 Tota licet ferro, & radianti luceat auro.
 Ipsa sibi similes (credo) producere mollis
 Terra homines & lata solet. nullæ impete primo
 Sustineant quippe hos acies: mox effluit omnis
 Languida vis, niuium ritu quæ sole tepescunt.
 Tertius ecce autem prato succedit aprico
 Alcastus, vultu spirans immane minaci.
 Teque refert Capaneû, scalis qui primus adactis
 Ausus in aduersos Thebarum euadere muros
 Turbine telorum perijsti. Heluetius ille
 Circum Alpina decem legit castella cohortes:
 Audacem, atque feram plebem, quæ ducere sulcos
 Assuetum, & duras ferrum proscindere glebas
 Pro maiori vsu rigidos conflauit in enses.
 Quaque rudes inculta greges, armentaue dextrâ
 Paut, ea fidens acies ac regna lacescit.
 Nec procul hinc geminis altum se pandere Petri
 Clauibus, & triplici intextum diademate signum
 Cernere erat, magnumque sub hoc egisse Camillum
 Sexcentum solido florentes ære maniplos.
 Illum autem letum tanto se munere ferre
 Aspiceres, quo priscorum Mauortia facta
 Et coelo æquatas laudes instauret Auorum.
 Aut nihil Ausoniae virtuti deesse, vel vnum
 Ostendat veterem fingendo in milite morem.
 Iamque omnis præter campos exercitus ibat.
 Gofredus placidis maiores vocibus vltro
 Compellat de more duces, animique recludit
 Ollis sensa sui. Quum primum crastina coelo

Puniceos

SOLYMEIDOS LIB. I.

Puniceos Aurora sinus induta rubebit,
 Carpere iter iubeo, & summis pro viribus hosti
 Ante expectatum Solymis vos ponere campis
 Adniti castra. ergo animis bellumque viamque
 Præcipite, & sacras læti præsumite palmas.
 Talia dicta viri (nec enim de corde feruntur
 Illa leui, aut meritum lingua prodente timorem)
 Omnes accendunt, virtutemque omnibus addunt.
 Idem omnes simul ardor habet, sub prima recentis
 Lumina Solis iter properare: sed omnia longe
 Prospiciens ductor premit altam pectore curam.
 Namque Phari valido, numerosoque agmine regem
 Instructum Pelusiacam contendere Gazam,
 Illinc vt Syrias veniat populator in oras,
 Audierat. nec lenta illum terere otia posse
 Sectatum semper belli fera munera credit.
 Hoc metuens, hostemque putans mox affore magnum
 Talibus Henricum alloquitur. Te nuntie terras
 Fide volo in Graias celeri transire phaselo.
 Illic namque ferunt (ita me modo pagina nunquam
 Veri vana docet, gemmaque insignis amica)
 Aduentare satum præclaro sanguine Regum,
 Inuictumque animi Iuuenem, qui iungere nobis
 Se cupit, & gelida magnum trahit agmen ab Arcto.
 Sed quoniam hic fallax infido pectore Caesar
 Forte aget, & patrias versabit Thracius artes:
 Quo cursum Iuuenis relegat per trita locorum,
 Aut procul a nobis alias conuertat in oras:
 Tu meus interpres, tu rerum experte mearum
 Consilijs, Dani dubiam sic nomine mentem
 Flecte meo, commune bonum ne cogitet ipsi
 Deterere ac nobis, Asiae neu limine primo
 Pendeat: at nostris socius celer aduolet armis.
 Nulla ipsum mora, nulla decet. Sed tu optime secum

F

Ne

TORQUATI TASSI 02

Ne propera, semperque altis in sedibus hære
 Arguūm lateri regis, promissaque nobis
 Sæpius auxilia, & pacto quoque debita pridem
 Foedere fac primo maturet lubricus Austro.
 Sic monet. Is postquam tabulis fidei ampla recepit
 Argumenta suæ, & missam de more salutem:
 Discessus veniam petit ocius, atque ibi curas
 Gofredus multa placans in nocte quieuit.
 Verum ubi se roseus lucenti e limine Phoebus
 Extulit Oceani: rauco clangore per agros
 Insonuere tubæ, tergoque immane luporum
 Instrata, ac tereti strepitum reddentia corno
 Tympana concrepuere. viæ sonus excitat omnes.
 Non ita, cum nimio terræ feruore debiscunt,
 Agricolis gratum percurrit nubila murmur,
 Quod largos illis, & amicos nuntiet imbres:
 Vt Iuuenum læto perfudit pectora motu
 Martius ille canor, dulcique cupidine pugne.
 Nec mora: quisque suos consuetis vestibus artus
 Inducit propere, & sæuis metuendus in armis
 Apparet, seque ipse suo sub principe cogit.
 It iunctum campis agmen: soluuntur in auras
 Signa leues, primoque rubens C R V X ardua velo
 Splendet, inexhaustis Erebi ditata triumphis.
 At sol interea celsum per cæcula mundi
 Tendit iter spatia, & tremulam sub nubila lucem
 Aëre laceßito iactat, geminasque tuentum
 Præstringentem acies. credas ardere fauillis
 Aëra, & innumeris inuolui fluctibus ignis.
 Nec minus hinnitu stridor commixtus equino
 Auditur ferri, & colles rumpuntur, & agri.
 Ductor ab insidijs tutos hostilibus agmen
 Moliri cupiens gressus, late omnia circum
 Exploratores, equitum leuia impiger arma

Pra.

SOLYMEIDOS V LIB. I.

Præmisit: multoque pedes præcesserat ante
 Qui munire viam possit, variasque lacunas
 Compleat, atque aditu montes concidat iniquos,
 Et reseret cæcas angusto limite fauces.
 Non tamen illorum cursum collecta morari
 Vel Maumettigenum valeat manus vlla, vel alta
 Præcinctus fossa, terrenoque aggere murus:
 Vortice non rapido fluuij, non Alpibus æqua
 Asperitate iuga, aut crebra nemus arbore densum
 Impediant. Qualis niuibus cum forte liquatis
 Intumuit rex Eridanus, super alta superbus
 Euolat, euietis ripis & molibus, arua.
 Solus, qui magna Tripolim ditione regebat,
 Quique viros, atque arma potens, ignotaque muris
 Pondera & argenti validis clauderat, & auri:
 Gallorum contra fors iuerit agmina: verum
 Non ausus duro fuit illa laceffere bello.
 Quinimo pacem orantes, & dona ferentes
 Ire viros iussit, Gallosque recepit in ampla
 Vrbe volens, vnaque pio quam dicere pacis
 Ductori placuit non vlllo foedere legem.
 Hic autem Auroram versus qui proximus vrbi est,
 Monte Seir (hoc tu illi Esau das hispide nomen)
 Multa virum vulgo, ac matrum, puerumque senumque
 Subiectos pia turba Dei descendit in agros,
 Vina ferens, dulcesque pijs victoribus escas.
 Gaudet hians animis spectando, & grata serendo
 Alloquia, ignotosque habitus miratur, & arma.
 Hoc etiam e numero ducibus tunc vsus amicis
 Gofredus, fidisque viæ, per aperta locorum
 Agmen agit Lycij semper prope littoris vndam:
 Haud ignarus erat quando vicina legentem
 Æquora iter liquidum sociam sibi radere classem
 Vt vero victum vitamque tuentibus agmen

TORQVATI TASSI

Affluat, hæc facere vna potest: vtque omnis Achinūm
 Flauentes illi segetum secet insula messes,
 Maturasque legat Crete de collibus vuas
 Atque Chios lapidosa gemunt sub pondere vasto
 Nauium, & aërea feruent freta proxima pinu.
 Iam non vllus Arabs pelago, quod ferrea Calpe
 Atque Abylæ discissa vadis emisit Iberis:
 Vela det, aut vllis securus fluctibus erret.
 Tot adeo Venetis instructas egit ab oris
 Adriaci regina rates Vrbs alta profundi,
 Tot Ligurum domina, & tumidum mactante draconem
 Læta Deo, nec non latis ditissima campis
 Gallia, & huic albas ostentans Anglia rupes,
 Almaque Trinacria, & Batanū Mauortia tellus
 Miserunt plenas armato milite naues.
 Atque hic, qui veræ nexu deuinctus amico
 Religionis erat, vario se littore rebus
 Instruxit, queis tanta acies terrestris egebat.
 Verum ea, cum nullos mirans in finibus hostes
 Conspiceret contra Solymis, & muta relictis
 Omnia stare locis, volat acri concita cursu,
 Et sancti monimenta petit, sedemque sepulchri.
 Fama sed ante volans trepidam peruenit in urbem,
 Tam ficti prauique tenax quam nuntia veri:
 Victores coisse viros, incedere foelix,
 Securumque agmen nullis tardantibus ire.
 Hæc acies eadem, atque duces, & nomina, & amplas
 Virtutes, & facta canit: dominosque Sionis
 Territat iniustos sæuo Dea lurida vultu.
 Nempe malum metus ipse mali, pestisque futura
 Est maius, fors quam præsens si pestis adesset:
 Vsq; adeo suspensum animum rumoribus auræ
 Incertis agitant omnes, perque arua, per urbem
 Confusi sonus oris, & illeceberratus errat:

At

SOLYMEIDOS LIB. I.

At senior secum dubio Rex pectore versat
 Effera consilia, & vicinis acta periclis.
 Rex Aladinus erat, Solymum quem multa recenti
 Cura super regno noctesque diesque coquebat,
 Crudelis quondam: sed cano mitior ævo
 Redditus, exuerat mores, animumque ferarum.
 Ille quod Ausonidas sceptris atque vrbe potiri
 Velle sua audierat: veterem super ægra timorem
 Suspicio venit, duplicesque miserrimus hostes
 Hinc Gallos pauet, inde suos: namque vna Sionis
 Compulerat fidei varios in moenia ritu.
 Maumetten quorum pars magna veretur, opumque
 Amplior: in Iesum tenuis subnixâ recumbit.
 Verum vbi Rex Solymas bellando quæsit arces,
 Imperioque nouo firmas ibi ponere sedes
 Constituit: plebem ipse suam releuauit, & vrbis
 Muneribus sanctos coeli mage præsit alumnos.
 Hoc memoans innatam animis, quæ frigida & aui
 Languibat spatium feritas sopita vetusto,
 Acribus incendit stimulis, vt non magis illa
 Ante pji sitiens flagrarit sanguinis vnquam.
 Talis, sub terra placidum quem bruma tegebat,
 Exilit æstiuus ad Solem mensibus anguis
 Arrecta ceruice micans: atque insita talis
 Exerit arma leo dentesque domi altus, & ungues
 Si quisquam offendat. video certissima signa
 Letitiæ hac in turba, inquit, solamque doloris
 Immunem, solam in luctu ridere meorum.
 Et fors insidias, fraudesque infida sub alto
 Corde fouet secum voluens, quo me impia letho
 Adficiat: quauæ arte meos in moenibus hostes
 Inferat, & populo portas clam pandat amico.
 Sed frustra, sedit frustra. Nunc hæc ego facta
 Præuertam, & nostri satiabo pectoris iras:

TORQ. TASSI SOLY. LIB. I.

Vltor ero: per dira actos tormenta necabo:
 Natorum calido perfundam sanguine matres,
 Mollia dum pendent innexi brachia collo.
 Ipse faces in templa feram, flammam ipse sub ades
 Conijciam: hic casos merito rogos hauriet igni.
 Et prius illo illo media inter vota sepulchro
 Macta sacerdotum nostro cadet hostia ferro.
 Sic loquitur secum furijs agitatus iniquis:
 Non tamen hos animi sequitur sententia motus:
 Sed neque nil meritis pietas ignoscere suadet.
 Maior agit mentem metus, atque potentior obstat
 Suspicio: nimis Hesperios victriciaque arma
 Irritare timet, spem cunctam incidere pacis.
 Insanas igitur crudelis Barbarus iras
 Temperat, imo alijs iras in partibus explet:
 Agrestumque casas, & pictos abiete pagos
 Diruit, exaequatque solo: cultosque per agros
 Submittit piceum populandis frugibus ignem.
 Omnia peruastat late loca, quo neque pasci
 Gallus, nec strato possit, tectoue cubare.
 Quin etiam fontes liquidos, lethique venenis
 Riuiorum spargens laticem confundit, & amnes
 Immitis cautusque simul: non immemor urbem
 Interea munire tamen, quâ vertice molli
 Mons surgit gelidum Boreæ proiectus in axem.
 Hoc latus (exese cingunt nam cetera rupes)
 Ingenti iam tum muro sepire parabat,
 Cum primam belli famam leuis attulit aura:
 Et geminos vario complebat milite colles.

FINIS.

SCIPIVS GENTILIS ITALVS.
POETIS ITALIS.

HAec ego Tyrrenis nuper modo cognita Musis
Vrbi Quiritum carmina
Induxi: licet vrbe procul septem arua Trionis
Hospes rigentis accolam.
Hic ubi fert niueos Tamesis sub carula cycnos
Thorisque pascit herbidis
Riparum, atque nouum pelagi lauit Ilion aestu
Fontem refusus ad suum.
Et mea me quamuis terreret quattuor atas
Lustris adulta lubricis:
Quamuis Caesarea studia in contraria leges
Pectus vocarent tunc meum.
Ipse tamen monitis isthac aggressus amicis
Patriisque chari iussibus,
Parua quidem, verum & decimo sub lumina vita
Exclusa sole profero.
At vos, Italia sacra s qui vatibus auras
Caelo beato carpitis,
Hunc precor externas vatem deferte per oras
Canis loquendum saeculis:
Quem Maro, ab Elysia surgat si valle, Latinis
Donaret auribus libens.